

В тази рубрика се представят без редакционен коментар публикувани или непубликувани исторически документи и свидетелства, за които е преценено, че съдържат важни акценти, които могат да бъдат повод за размисъл и имат значение и за съвременното българско общество.

ПРОФ. МЕДОДИЙ ПОПОВ ЗА НАУКАТА И НАУЧНАТА ДЕЙНОСТ (1920 Г.)

Проф. Методий Попов (1881-1954)

Госпожици и Господа студенти,

Поисках в днешния тържествен за нашия университет и за българската наука ден¹⁾ да ви въведа в методата и пътищата на научната работа и на научното изследване, на които вие посвещавате най-добрите години на вашия живот. Защото, време е компенсираме, чрез духовни и научно-културни придобивки, големите материални щети, които нашият народ понесе през войните.²⁾

ЕСТЕСТВОЗНАНИЕ ГЕОГРАФИЯ

СПИСАНИЕ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ ПРИРОДНИТЕ НАУКИ.

ПРОФ. Д-Р МЕТОДИЙ ПОПОВ.

Стимулиране на отпадналите клетъчни функции¹⁾.

Познанията ни из областта на позитивните науки, започнали хилаво, немошно през древността, се развиват и разширяват с течение на вековете, за да се разлят в нашето столетие като една широка научна вълна. Запасът от знания се тжй много увеличава, че ученият не е вече в състояние да обгрне не само целата наука, както това е било през време на енциклопедистите, с всичките нейни подразделения, но даже и една научна област.

Несъмнено е, че на това подразделение на научната работа се дължи големия напредък, който науките са направили в ново време. Този метод на работа, като обогатява, обаче, нашите познания, крие същевременно в себе си и зародиша на едно пагубно по своите последствия явление за развитието на отделната научна личност. Това е изгубване на ръководната нишка при изследванията, изгубване на общото целo из очи. И понятен е тогава възгласа на В. Оствалда, че „все по-чести и по-настойчиви стават в последно време оплакванията за отпадна, ако не на науката, то поне на научността. Говорят, че се заобикаля работата над великите и общи задачи, че тя отстъпва място на атомистично дробене на много отделни въпроси“. Но тази опасност от едностранчивост дебне само отделния учен. Самата наука, и в това отношение направените упреци са безосновни, се саморегулира и самокоригира. Науките се обособяват и разпадат на такива, които се все повече конкретизират, а наред с тях изникват и науки, които по поставяните задачи за проучване и по употребяваните методи за тяхното разрешение запазват още напълно своя общ характер.

¹⁾ Рсч, държана на годишния университетски празник, 8 декември 1920 год, от Ректора на Университета.

Видяхме как откъслечните отначало данни, чрез постоянно променящи се научни хипотези, се обогатяват, осветляват и допълват всестранно, докато достигнат постепенно до своето оформяне. Изработката на човешките знания, ще употребя изрази на Оствалд,³⁾ може да се сравни с появата на нов материк сред океана, чрез равното повдигане на морското дъно или пък с постепенното спадане на водите. Най-напред тук-там се подават отделни върхове, несвързани един с друг острови, помежду им дълбокото море на неизвестното, по което с младежка смелост се реят платната на обобщаващите хипотези, по-голямата част, от които чезне в безкрайните простори или пък се разбива о скалистите брегове на достоверното знание и само малка част намират надеждно пристанище.

Вилхелм Оствалд (1853-1932)

Лека-полека около главните върхове изпъкват второстепени, отначало отделени едни от други, а някои със спадане на водите се и съединяват. Колкото много и да са тези острови, ние знаем, че всички имат една обща основа, че всичките там някъде имат една обща връзка.

Дали някога човешкото око ще зърне тази обща връзка? Може би, да! Но този въпрос не е толкова важен днес за нас, защото ние знаем, ние сме убедени в нейното съществуване и я чувстваме в сърцето си. А това крепи всеки от нас да разработва своята област; крепи нашата вяра, че туй, което вършим, е частица от едно голямо, велико цяло и не е безполезно.

ЛИТЕРАТУРА

Попов, М. (1922). Стимулиране на отпадналите клетъчни функции. *Естествознание и география*, 6, 225-244.⁴⁾

БЕЛЕЖКИ

1. Това е академично слово, произнесено от проф. д-р Методий Попов като Ректор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на 8 декември 1920 г. – денят на Св. Климент Охридски, патронен празник на Университета.
2. Войните за национално обединение – 1912-1913 и 1915-1918.
3. Германски учен – създателят на европейската физикохимия.
4. Списание „Естествознание и география“ по обхват се родее с нашето списание „Химия: Природните науки в образованието“. Днес това успешно списание, издавано от редакционен комитет: проф. Методи Попов (естествена история), проф. Жеко Радев (география), проф. Тодор Николов (ботаника), Никола Пушкарков (почвоведение и агрономство) и Иван Площакков (химия), ако продължаваше да излиза, щеше да бъде отнесено към областта на Public Understanding of Science.